

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده زبان و ادبیات
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه کارشناسی ارشد - رشته زبان و ادبیات فارسی

به روز آوری، تصحیح و تحقیق «نامه زبان آموز پارسى» میرزا علی اکبر خان نفیسی
کرمانی و مقایسه روش آن با روش های برخی از دستوره‌های معتبر امروزی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر ابوالقاسم رادفر

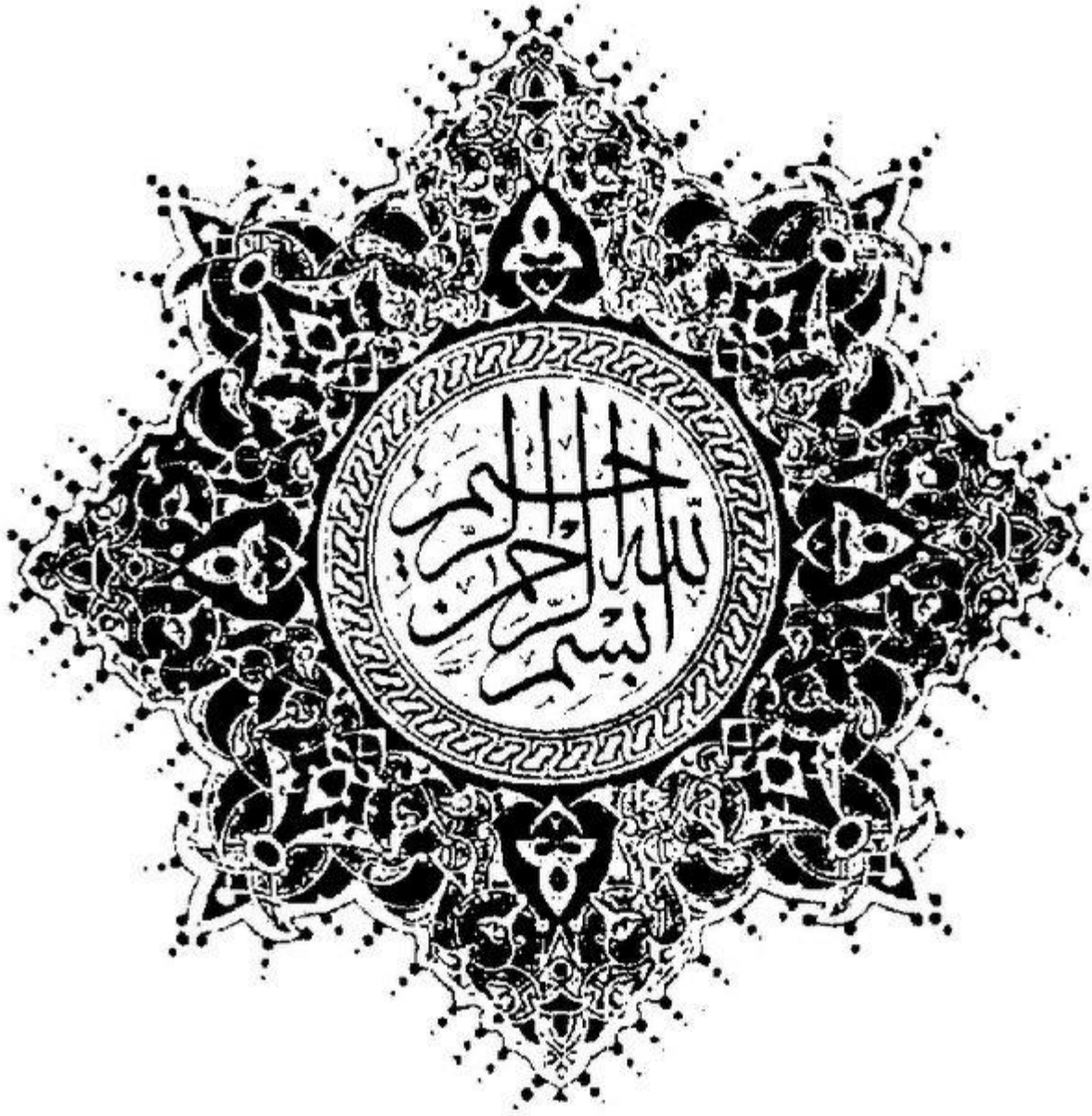
استاد مشاور :

سرکار خانم دکتر فرانک جهانگرد

پژوهشگر :

ناصر محسنی نیا

شهریور ماه ۱۳۹۵

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده زبان و ادبیات
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه کارشناسی ارشد - رشته زبان و ادبیات فارسی

به روزآوری، تصحیح و تحقیق «نامه زبان آموز پارسى» میرزا علی اکبر خان نفیسی
کرمانی و مقایسه روش آن با روش های برخی از دستورهای معتبر امروزی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر ابوالقاسم رادفر

استاد مشاور :

سرکار خانم دکتر فرانک جهانگرد

پژوهشگر :

ناصر محسنی نیا

شهریور ماه ۱۳۹۵

فرم ارزشیابی

سپاس

به حکم « من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق » سپاس و احترام قلبی خود را به پیشگاه استاد

بزرگوار جناب آقای دکتر ابوالقاسم رادفر، استاد دانشمند زبان و ادبیات فارسی تقدیم

می‌نمایم و برای آن دانشمند گرانمایه و مهربان از درگاه احدیت سلامت، سعادت و توفیق

روز افزون خواهیم نمود. همچنین از سرکار خانم دکتر فرانک جهانگرد به جهت مساعدت ها و

همراهی های ایشان نهایت سپاس را دارم.

بہ، مسموم و سہ فرزندم؛ آرزو، محمد حسین و محمد علی

چکیده :

دستور زبان یا « گرامر » در هر زبان دارای پیشینه تمدنی و برخوردار از ادبیات غنی ، از موضوع های مهم و درخور توجه به حساب می آید. موضوع دستور در جهان معاصر به ویژه در دو قرن اخیر به لحاظ پیدایش تئوری های زبانی و زبان شناسانه جدید اهمیت دو چندانی پیدا کرده است. دستور زبان فارسی از قاعده فوق مستثنی نبوده و نیست. در این پژوهش علاوه بر پرداختن به هویت زبان فارسی و ارائه تعاریف لغوی و اصطلاحی « دستور » و « دستور زبان » از پیشینه دستور نویسی در زبان فارسی سخن به میان خواهد آمد. در ادامه از احوالات و جایگاه مرحوم میرزا علی اکبر خان نفیسی کرمانی، ملقب به ناظم الأطبباء دستور نویس بزرگ و پیشگام در دوره معاصر و پزشک، ادیب و لغوی مشهور ایران سخن به میان خواهیم آورد و آنگاه از جایگاه او در دستور نویسی و نوآوری های او در این خصوص بحث خواهیم نمود.

همچنین با معرفی کتاب ها و آثار وی از کتاب « نامه زبان آموز پارسی » او که اصلی ترین محور این پژوهش است نیز سخن خواهیم گفت و یک تصحیح جدید و به روز شده از آن ارائه خواهیم نمود، تصحیحی که به رفع ابهامات و مشکلات آن و بیان محاسن و کاستی های آن کمک شایانی می نماید، همچنین مسائل دستوری مطرح شده در آن را نقد و بررسی خواهیم نمود و آن ها را مختصراً از حیث شیوه و روش کار با شیوه و روش کار برخی از دستورهای معتبر امروزی مقایسه خواهیم نمود کاری که هم وزن این کتاب و جایگاه آن در میان دستورهای قبل و همزمان و بعد از آن مشخص می کند و هم جایگاه علمی مؤلف آن را. تا که قبول افتد و چه در نظر آید.

واژگان کلیدی: دستور زبان فارسی، دستورهای فارسی قرن سیزده، میرزا علی اکبر خان نفیسی کرمانی، ناظم

الأطبباء، نامه زبان آموز پارسی، تصحیح و تحقیق و مقایسه، دستورهای امروزی

*** فصل اول : کلیات طرح تحقیق**

۳	تعریف مسأله یا بیان مشکل:
۴	اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش (چرایی پژوهش درباره این موضوع):
۴	اهداف پژوهش
۵	سؤال‌های پژوهش:
۵	فرضیه‌های پژوهش:
۶	پیشینه پژوهش (بررسی اجمالی کارهای مشابه پیشین):

*** فصل دوم : روش شناسی پژوهش (روش اجرای پژوهش)**

۸	روش انجام پژوهش و دلیل انتخاب این روش:
۸	فنون و ابزارهای گردآوری اطلاعات:
۸	فنون و روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

*** فصل سوم : مروری بر ادبیات موضوع**

۱۰	پیش درآمد
۱۰	هویت زبان فارسی
۱۱	در اهمیت دستور زبان
۱۲	تعریف دستور زبان
۱۳	دستور زبان فارسی
۱۳	تدوین دستور زبان فارسی
۱۴	مختصری در خصوص پیشینه دستور نویسی در زبان فارسی
۱۷	مهمترین کتاب های گروه اول
۱۸	مهمترین کتاب های گروه دوم
۱۹	مهمترین کتاب های گروه سوم
۲۱	مهمترین کتاب های گروه چهارم
۲۲	مهمترین کتاب های گروه پنجم
۲۲	مهمترین کتاب های گروه ششم
۲۷	مهمترین کتاب های گروه هفتم

۲۹	دیگر کتاب ها و آثار دستوری زبان فارسی
۳۴	میرزا علی اکبر خان نفیسی ناظم الأطباء (۱۲۶۳ - ۱۳۴۲ هجری قمری)
۳۸	رابطه میرزا آقاخان کرمانی با خاندان نفیسی کرمانی
۳۸	مرحوم ناظم الأطباء ، میرزا علی اکبر خان نفیسی کرمانی
۳۹	میرزا علی اکبر خان نفیسی کرمانی در تهران
۴۱	فعالیت های اجرایی و حرفه ای
۴۵	آثار و تألیفات میرزا علی اکبر خان نفیسی کرمانی
۴۵	الف- کتابهای طبی و تخصصی
۴۶	ب- آثار غیر پزشکی ناظم الأطباء
۵۵	ج- نامه زبان آموز فارسی
۵۶	پیشینه تحقیق
۵۶	همسران و فرزندان میرزا علی اکبر خان نفیسی
۵۷	روابط ناظم الأطباء با دو پادشاه قاجاری
۶۱	سرانجام میرزا علی اکبر خان نفیسی
۶۲	درباره این پژوهش (تصحیح و تحقیق کتاب نامه زبان آموز پارسی)
۶۴	برخی ویژگی های مثبت و ابتکاری نامه زبان آموز فارسی
۶۵	مندرجات کتاب نامه زبان آموز فارسی
۶۷	مختصری درباره شیوه کار مصنف در این کتاب
۷۴	بکارگیری تالی مدوره به جای تالی مبسوطه
۷۵	تعدد نام های کتاب
۷۶	خروج از موضوع دستور

* فصل چهارم : متن تصحیح شده نامه زبان آموز پارسی

۸۰	دیباچه
۸۴	مقدمه
۸۷	در بیان تبدیل حروف پارسی به یکدیگر و بعضی اختصاصات آنها
۹۰	به نام خدای بخشاینده مهربان

* باب اول

۹۰	در بیان اسم
۹۲	در بیان خواص ممیزه اسم
۹۲	در بیان اسماء تغییر پذیر

۹۳	در بیان نسبت
۹۳	در بیان تصغیر
۹۴	در بیان اضافه
۹۵	در بیان جمع (افراز)
۹۵	قاعدهٔ عمومی
۹۷	تنبيه
۹۷	در بیان متمم اسم
* باب دویم [دوم]	
۹۷	در بیان صفت
۹۸	در بیان اقسام صفت
۹۹	قاعدهٔ نسبت دادن صفات
۱۰۰	در بیان صفت تعیینی
۱۰۱	در بیان صفت مرکب
* باب سیوم [سوم]	
۱۰۴	در بیان کلمهٔ اشاره
* باب چهارم	
۱۰۵	در بیان ضمیر
۱۰۶	در بیان ضمیرهای منفصل
* باب پنجم	
۱۰۸	در بیان فعل
۱۰۹	در بیان تغییرات فعل و صورتهای مختلف آن
۱۱۲	در بیان فاعل و مفعول و فعل لازم و متعدی
۱۱۳	در بیان فعل بودن و سایر فعلهای معاون (کمکی)
۱۱۴	طریقهٔ صرف کردن فعل «بودن»
۱۱۶	طریقهٔ صرف کردن فعل «خواستن»
۱۱۷	در بیان فعل مجهول شدن
۱۱۸	طریقهٔ صرف کردن فعل «شدن»
۱۲۰	در بیان فعل های سماعی
۱۲۰	قاعدهٔ صرف کردن فعل های سماعی

۱۲۱	قاعده صرف کردن زمان های ساده فعل سماعی
۱۲۴	قاعده صرف کردن زمان های مرکب فعل سماعی
۱۲۶	در بیان فعل های قیاسی
۱۲۶	طریقه صرف کردن فعل های قیاسی ساده
۱۲۸	طریقه صرف کردن فعل قیاسی مرکب
۱۲۹	طریقه صرف کردن فعل متعدی قیاسی
۱۳۰	طریقه صرف کردن فعل قیاسی غیر مفترق
۱۳۱	در بیان فعل های تاکید و طریقه صرف نمودن آنها
۱۳۱	طریقه صرف نمودن فعل « بایستن »
۱۳۳	طریقه صرف نمودن فعل « شایستن »
۱۳۴	طریقه صرف نمودن فعل « توانستن »
۱۳۵	طریقه صرف کردن فعل های تاکید با سایر فعل ها
۱۳۷	لوحه زمان های اصلی بعضی فعل های سماعی
۱۵۱	در بیان نفی و طریقه صرف کردن فعلهای منفی
۱۵۱	استثنا
۱۵۲	در بیان اسناد و طریقه ایراد فاعل و مفعول
۱۵۷	(تطابق میان فعل و فاعل)
۱۵۹	در بیان فعل اخباری و فعل انشایی
۱۶۰	در بیان استفهام و امر و نهی
۱۶۱	در بیان فعل شرط و طریقه معلق
۱۶۳	در بیان فعل متعدی
۱۶۴	در بیان بعضی چیزها که به فعل اختصاص دارند
	* باب ششم
۱۶۵	در بیان اسم فعل
۱۶۵	اقسام اسم فعل
۱۶۵	در بیان مصدر
۱۶۷	در بیان اسم مصدر
۱۶۸	در بیان اسم فاعل
۱۶۹	در بیان اسم مفعول

*** باب هفتم**

- در بیان معین فعل (قیدها) ۱۷۰
- اقسام معین فعل ۱۷۰
- معین فعل حقیقی ۱۷۰
- معین فعل مجازی ۱۷۰
- معین فعل ساده ۱۷۰
- معین فعل ساده پارسی ۱۷۰
- معین فعل ساده بیگانه ۱۷۱
- معین فعل مشتق ۱۷۱
- معین فعل مرکب ۱۷۱

*** باب هشتم**

- در بیان کلمه موصول ۱۷۲
- اقسام کلمه موصول ۱۷۲
- در بیان کلمه عطف و ارتباط ۱۷۳
- در بیان کلمه استثنا ۱۷۵
- در بیان کلمه تعلیل ۱۷۶
- در بیان کلمه شرط و علاقه ۱۷۷
- در بیان کلمه تشبیه ۱۷۹
- در بیان کلمه استفهام ۱۸۰

*** باب نهم**

- در بیان کلمه غیر موصول ۱۸۱
- اقسام کلمه غیر موصول ۱۸۱
- در بیان کلمه ندا ۱۸۱
- در بیان کلمه تمنا ۱۸۲
- در بیان کلمه تنبیه ۱۸۲
- در بیان کلمه جواب ۱۸۳
- در بیان کلمه تحسین و افسوس ۱۸۴
- در بیان کلمه فعل ۱۸۶

*** باب دهم**

- در بیان حرف ۱۸۷

۱۸۷	اقسام حرف
۱۸۷	در بیان حرف فعل
۱۸۸	در بیان حرف اسم
۱۹۱	در بیان حرف زائد

* خاتمه

* فصل پنجم : نقد و بررسی مختصر مطالب دستوری کتاب « نامه زبان آموز پارسی » و مقایسه روش آن با روش های

برخی از دستوره‌های معتبر امروزی

۲۱۱	نقد و بررسی مطالب مقدمه کتاب
۲۱۲	مقایسه مطالب مقدمه نامه زبان آموز با برخی دستوره‌های امروزی
۲۱۷	مبحث تبدیل حروف فارسی به یکدیگر
۲۲۰	در تقسیم کلمه و اقسام آن
۲۲۱	مبحث اسم
۲۲۲	اسم جنس
۲۲۳	اسم جمع
۲۲۳	اسم مشتق یا جامد (غیر مشتق)
۲۲۴	اسم ساده و اسم مرکب
۲۲۵	در خواص ممیزه اسم
۲۲۶	اسم منسوب یا اسم نسبت
۲۲۷	اسم مصغر
۲۲۷	اضافه
۲۲۸	جمع
۲۲۹	مباحث مربوط به صفت
۲۳۰	صفت در دستوره‌های امروزی
۲۳۱	مبحث اسامی اشاره
۲۳۲	مبحث ضمیر
۲۳۲	مبحث ضمیر
۲۳۳	ضمیر در دستوره‌های امروزی
۲۳۴	مباحث مربوط به فعل
۲۳۶	فعل لازم و فعل متعدی
۲۳۶	طریقه صرف فعل بودن و دیگر فعل های کمکی

۲۳۶	طریقهٔ صرف کردن فعل های قیاسی
۲۳۷	فعل های مثبت و منفی و طریقهٔ صرف فعل های منفی
۲۳۸	مباحث مربوط به فعل در دستوره های امروزی
۲۴۲	اسم فعل
۲۴۲	مصدر
۲۴۳	مصدر در دستوره های امروزی
۲۴۴	اسم مصدر
۲۴۴	نقد و بررسی
۲۴۴	اسم مصدر در دستوره های امروزی
۲۴۵	اسم فاعل
۲۴۶	اسم فاعل در دستوره های امروزی
۲۴۷	اسم مفعول
۲۴۷	اسم مفعول در دستوره های امروزی
۲۴۸	مبحث معین فعل (قید)
۲۴۹	نقد و بررسی
۲۵۰	مبحث موصول
۲۵۱	حروف عطف در دستوره های امروزی
۲۵۲	کلمهٔ استثناء یا ادوات استثناء
۲۵۳	ادوات استثناء در دستوره های امروزی
۲۵۳	کلمهٔ تعلیل و یا ادوات تعلیل
۲۵۳	نقد و بررسی ادوات تعلیل
۲۵۴	کلمات شرط و علاقه
۲۵۴	کلمات شرط و علاقه در دستوره های امروزی
۲۵۵	کلمات تشبیه یا ادوات تشبیه
۲۵۵	ادوات تشبیه
۲۵۶	کلمهٔ استفهام و یا ادوات استفهام و پرسش
۲۵۶	ادوات استفهام در دستوره های امروزی
۲۵۷	کلمات غیر موصول
۲۵۸	کلمهٔ ندا یا ادوات ندا
۲۵۸	کلمه ها یا ادوات تمنا
۲۵۹	کلمات و ادوات تنبیه

۲۵۹	کلمات جواب
۲۵۹	کلمات تحسین و افسوس
۲۶۰	حرف
۲۶۱	حروف مخصوص به فعل
۲۶۱	حروف مخصوص به اسم
۲۶۳	حروف زائد
۲۶۴	نتیجه
۲۶۵	پیوست اول
۲۶۷	پیوست دوم
۲۸۳	کتابنامه:

پیشگفتار

در این پژوهش تصحیح و تحقیق کتاب «**نامهٔ زبان آموز پارسی**» اثر میرزا علی اکبرخان نفیسی کرمانی، ملقب به ناظم الأطباء (۱۲۶۳ - ۱۳۴۲ هجری قمری) به عنوان یکی از نخستین دستورهای زبان فارسی در صد و پنجاه سال اخیر، مهم ترین و اصلی ترین محور بحث می باشد. این کتاب در سال ۱۳۱۶ هجری قمری برای اولین بار در تهران منتشر شده و مدتی به عنوان کتاب درسی در مدارس تهران و دیگر نقاط کشور تدریس شده است. «**دستور الملوک**» نام دیگر این کتاب است که کمتر متداول شده است. همچنین ما در این پژوهش به مسألهٔ زبان و هویت زبان فارسی و پیشینهٔ دستور نویسی در زبان فارسی نیز خواهیم پرداخت و در ادامه از احوال، آثار و جایگاه نویسندهٔ کتاب مطالبی را قلمی خواهیم نمود. بحث از خصوصیات و ویژگی های کتاب مورد تحقیق و مقایسهٔ مطالب دستوری آن با برخی از دستورهای امروزی از دیگر مباحثی است که در این پژوهش بدان ها توجه می‌گردد. توضیح اینکه «**نامهٔ زبان آموز پارسی**» شامل یک دیباجه و یک مقدمه و ده باب و یک خاتمه است. درخصوص محتویات دیباجه و ده باب کتاب و مطالب دستوری آن ها در ادامه توضیحات لازم ارائه می‌گردد.

فصل اول

کلیات طرح تحقیق

تعریف مسأله یا بیان مشکل:

دستور زبان فارسی به عنوان یکی از مسائل مهم زبان فارسی در دو سده اخیر و بالأخص در صد سال اخیر به دلایل عدیده از جمله دلایل فرهنگی و تاریخی و اجتماعی و گاه سیاسی از ابتدا و تا همین امروز محل بحث، نقاش و نزاع های فراوان بوده و هست. همچنین دستور زبان فارسی به اعتراف و اذعان بزرگان این فن کم و بیش دچار مشکلات گوناگونی است. به همین دلیل هر نوع پژوهشی که گرهی از مشکلات نگارشی، ویرایشی و قواعدی زبان فارسی را حل کند و به آن پردازد کار پسندیده و لازمی می نماید. در همین راستا در این پژوهش کاری مهم پیش روی ما قرار دارد و آن کار، تحقیق و تصحیح گونه ای است از کتاب ارزشمند نامه زبان آموز فارسی یا دستورالملوک، تألیف مرحوم ناظم الأقطا، علی اکبرخان نفیسی، ادیب، لغوی، دستور نویس و پزشک شهیر و معاصر تاریخ ایران، همراه با مقایسه آن با شیوه های دستور نویسی جدید بر اساس برخی از آثار معتبر دستوری امروز زبان فارسی، از قبیل؛ آثار دستوری خسرو فرشید ورد و دکتر باطنی و آثار انوری و احمدی. و نامه زبان آموز فارسی کتابی که علی رغم اهمیت آن متأسفانه به دلایل نامعلوم تا این تاریخ از نظر اهل تحقیق و پژوهش مغفول مانده است و این در حالی است که این اثر بنا به گفته صریح خود مرحوم ناظم الأقطا نفیسی که در صفحه سوم کتاب به آن اشاره نموده از نخستین دستور زبان های جامع زبان فارسی به حساب می آید، این کتاب یا همان نامه زبان آموز فارسی که به دستور الملوک نیز شهرت دارد تقریباً همزمان با دستور میرزا حبیب اصفهانی و کمی بعد از دستور مختصر حاج عبدالکریم خان کرمانی تألیف شده است و از حیث جامعیت تقریباً چیزی کمتر از دستورهای همزمان با خود و یا حتی دستورهای تألیف شده در دو سه دهه بعد از خود ندارد. همچنین گهگاه در آن مطالب و استدلال هایی در خصوص توضیح قواعد صرفی و نحوی زبان فارسی مشاهده می کنیم که در نوع خود بی نظیر می نمایند. همچنین بنا به تصریح خود مؤلف او در تألیف این کتاب به شیوه های دستوری مدرن اروپایی متداول در آن دوره نیز عنایت ویژه داشته است و حتی در صفحه پنج کتاب قید نموده که قصد دارد با این کار از تقلید قواعد دستوری زبان عربی برای تألیف قواعد دستوری زبان فارسی فاصله بگیرد و در عین حال کاری شگرف و در شأن دستور زبان فارسی ارائه نماید. این ها همه حکایت از فضل و تسلط مؤلف کتاب بر اصول و قواعد زبان فارسی دارد. خاصه این که مؤلف به زبان های عربی و فرانسه وانگلیسی و همچنین به زبان های باستانی ایران نیز تسلط کاملی داشته است. فزون بر این ها دایره اطلاعات واژگانی و ادبی مرحوم نفیسی خود گرچه گاهی موجب مغلق شدن عبارات کتاب گردیده است اما از جهتی حکایت از عمیق بودن نویسنده و اشراف او بر موضوع مورد نگارش دارد. در همین راستا و نظر به اینکه این کتاب در سیر تاریخی دستور نویسی معاصر فارسی از جایگاه ویژه ای برخوردار است این جانب با هدایت و ارشاد استاد محترم راهنما و

مشاور گرامی بر آن شدم تا با پژوهش و تحقیق در این کتاب آن را در قالبی نو به همراه توضیحات کامل به گونه ای که کلیه مشکلات آن را حل نماید عرضه نمایم و آن را با شیوه های دستور نویسی برخی از دستوره های معتبر و امروزی زبان فارسی از جمله آثار دستوری مرحوم دکتر خسرو فرشید ورد و دکتر باطنی و انوری و احمدی تا حد امکان و نیاز مقایسه نمایم به این امید که شاید خدمتی به موضوع پژوهش های زبانی و دستوری معاصر زبان فارسی به حساب آید. بی تردید بازنگری و تحقیق در مطالب این کتاب و به روز کردن متن آن می تواند رهگشای پژوهش های دستوری و زبانی و دیگر محققان در این حوزه قرار گیرد و آن ها را در تحقیقات خود یاری بخشد. همچنین یادآور می شوم که این کتاب به دلیل مشکلات عدیده در رسم الخط به گونه ای است که در عمل به تصحیح مجدد نیز دارد که اینجانب این امر مهم را نیز در پژوهش خود لحاظ خواهم نمود. همچنین کتاب در برخی موارد به دلیل هنر و فضل مؤلف آن از واژگان پارسی میانه و مهجور آکنده است چه از بعد لغوی و چه از جهت بکارگیری اصطلاحات دستوری که اینجانب در تحقیق کتاب به رفع این موارد و توضیح وافی آن ها نیز مبادرت خواهم نمود. تا که قبول افتد و چه در نظر آید.

اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش (چرایی پژوهش درباره این موضوع) :

بدون شک تحقیق و بازبینی کتاب ارزشمند نامه زبان آموز مرحوم نفیسی و به روز کردن آن از جهات نگارشی و ویرایشی و حل مشکلات موجود در آن از جمله توضیح اصطلاحات دستوری و زبانی و لغوی مشکل و دشوار آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است پس ضرورت انجام این تحقیق بر کسی پوشیده نیست و دیگر آنکه با تحقیق در این کتاب جایگاه مرحوم ناظم الأطبّا و کتاب ارزشمند او در میان دستورها و دستور نویس های هم عصر او و قبل و بعد از او مشخص می شود و تحقیق این کتاب از دیگر سو و انتشار آن به پژوهشگران و علاقه مندان حوزه مسائل زبانی و دستوری کمک شایانی خواهد نمود. همچنین جای خالی این کتاب را در قفسه های مربوط به پژوهش های دستوری معاصر نیز پر خواهد کرد و آن را از حالت خمود و اغفال بیرون خواهد آورد.

اهداف پژوهش

اصلی ترین اهداف این پژوهش به قرار ذیل خواهند بود:

- تحقیق و بازبینی و بازنگارش و حل مشکلات لغوی و دستوری کتاب نامه زبان آموز.
- روزآمد نمودن مطالب و مندرجات کتاب به طوری که برای خوانندگان و علاقه مندان امروزی سهل الوصول گردد و به آن ها امکان استفاده آسانتر از محتویات کتاب را بدهد.

- همچنین نوعی تصحیح انتقادی که توسط محقق صورت می گیرد می تواند از اهداف این پژوهش به حساب آید.
- مقایسه مطالب دستوری کتاب در هر فصل با دستورهای جدیدتر و امروزی بخشی دیگر از اهداف این تحقیق است.
- بیان نقاط قوت و ضعف کتاب در هر مورد یکی دیگر از اهداف این پژوهش است.
- توضیح مشکلات کتاب بالأخص در باب اصطلاحات دستوری دشوار به کار رفته در کتاب و از طریق ارائه معادل های امروزی تر آن ها.
- انتشار تحقیق و یافته های حاصل از آن در قالب پایان نامه و مقالاتی چند و نهایتاً در قالب یک کتاب.

سؤال های پژوهش:

- جایگاه کتاب دستوری مشهور به نامه زبان آموز یا دستور الملوک تالیف میرزا علی اکبر خان نفیسی، ناظم الاطبا چه ارتباطی با دستور زبان فارسی دارد؟
- جایگاه کتاب نامه زبان آموز در میان کتاب های دستوری معاصر فارسی چگونه است؟
- مقوله بندی های دستوری کتاب ناظم الاطبا یعنی نامه زبان آموز چه ارتباطی با مقوله های دستور زبان فارسی دارد؟
- نسبت مقوله بندی های دستوری در این کتاب با دستورهای مورد مقایسه چگونه است؟

فرضیه های پژوهش:

- از آنجا که بسیاری از کتاب های دستوری معاصر متناسب با دستورهای مربوط به زبان عربی تالیف شده اند به نظر می رسد نامه زبان آموز از حیث شیوه تالیف و مقوله بندی با دیگر دستورها متفاوت است و با دستور زبان فارسی ارتباط دارد.
- نامه زبان آموز بعنوان یکی از چند کتاب معدود دستوری تالیف شده از اواسط دوره قاجار به بعد به حساب می آید.
- به نظر می رسد مقوله های دستوری موجود در کتاب نامه زبان آموز بیشتر با الگوهای دستوری زبان فرانسه و برخی دیگر از زبان های اروپایی همخوانی و هماهنگی دارد.

پیشینه پژوهش (بررسی اجمالی کارهای مشابه پیشین):

مطابق بررسی هایی که صورت گرفت و همچنین با مراجعه به آرشیو موجود در کتابخانه های معتبر کشور و دیگر مراکز تحقیقاتی از قبیل کتابخانه ملی، مجلس، ملک و ... روشن شد که تا کنون هیچ گونه تحقیق یا پایان نامه و یا مقاله ای در خصوص اثر مورد نظر تحریر و تألیف نشده است، همچنین مطابق اعلام مؤسسه ایران داک که متن جوابیه آن به پیوست است در خصوص خود اثر، یعنی نامه زبان آموز پارسی، نیز تا کنون جز همان چاپ سنگی نخستین که مربوط به سال ۱۳۱۶ می باشد. هیچ کار دیگری در خصوص این کتاب و محتویات آن صورت نگرفته است.

فصل دوم

روش شناسی پژوهش (روش اجرای پژوهش)

روش انجام پژوهش و دلیل انتخاب این روش:

روش انتخاب شده برای انجام این پژوهش روش کتابخانه ای و تصحیح انتقادی است بدین منظور ابتدا اصل متن بازبینی و تصحیح مجدد خواهد شد و هرکجا که کلمه ای یا اصطلاحی و یا عبارتی نیاز به روشننگری و رفع ابهام داشته باشد مورد نظر قرار خواهد گرفت و آنگاه در مرحله بعد به نقد و بررسی محتوای تک تک عناوین و مقوله های دستوری مطرح شده در کتاب خواهیم پرداخت و در نهایت تا آنجا که لازم باشد و امکان آن وجود داشته باشد آن ها را با دیدگاه های برخی از دستوره های معتبر امروزی از قبیل آثار دستوری دکتر خسرو فرشید ورد و دکتر انوری و گیوی و باطنی مقایسه خواهیم نمود. با توجه به توضیحات فوق در انجام این پژوهش ما از شیوه تصحیح انتقادی متن و توضیح و تحلیل آن بر اساس مقایسه استفاده خواهیم کرد.

فنون و ابزارهای گردآوری اطلاعات:

مهمترین ابزارها برای گردآوری اطلاعات در این پژوهش علاوه بر متن اصلی کتاب مورد پژوهش کتاب ها و مقاله ها و فرهنگ ها و دواوین و دیگر آثاری خواهند بود که در انجام این پژوهش بدان ها حاجت افتد. از حیث فنون گردآوری اطلاعات بالطبع مراجعه به پایگاه های مجازی و استفاده از ابزار های داده پردازی اطلاعات به حسب مورد مد نظر قرار خواهد گرفت.

فنون و روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

روش محقق در تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به این پژوهش بیشتر روش تصحیح انتقادی توأم با تحلیل و مقایسه خواهد بود، چون این روش برای متون اینگونه بهترین شیوه به حساب می آید، گرچه گهگاه به حسب ضرورت در توضیح و یا تبیین برخی از فصول و یا زیر فصل ها و مطالب جزئی مربوط به برخی از مباحث مطروحه احتمالاً به دیگر شیوه های متداول نیز اعتنا خواهیم نمود.